

- © Traducerea și permisiunea pentru republicare au fost oferite de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova în scopul includerii sale în baza de date HUDOC a Curții.
- © The present text and the authorisation to republish it were granted by the Constitutional Court of the Republic of Moldova for the purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.
- © La traduction et l'autorisation de republier ont été accordées sous l'autorité de la Cour Constitutionnelle de la République de Moldova à son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

V.D. și alții v. Rusia - [72931/10](#)

Hotărârea din 9.4.2019 [Secția a III-a]

Articolul 8

Articolul 8-1

Respectarea vieții private

Transferul unui copil către părinții biologici după nouă ani de îngrijire de către mama adoptivă: *nicio încălcare*

Mamă adoptivă și copii privați de contactul cu un copil, ca urmare a transferului acestuia către părinții biologici după nouă ani petrecuți în cadrul familiei adoptive: *încălcare*

În fapt – Prima reclamantă a fost numit tutore al unui copil care avea mai multe probleme grave de sănătate și ai cărui părinți s-au considerat incapabili să asiste nevoile lui speciale. Ceilalți reclamânți erau sau au fost copiii adoptivi ai primei reclamante. Copilul în discuție fusese transferat în îngrijirea primei reclamante la vârsta de opt luni și a trăit cu ea în primii 9 ani de viață. Copilul a fost transferat ulterior înapoi la părinții săi, la cererea acestora.

În drept – Chestiunea preliminară: Prima reclamantă nu avea o legătură biologică cu copilul. Mai mult, aceasta nu mai era tutorele lui, astfel că nu mai avea statutul juridic de a acționa în numele lui în fața tribunalelor sau în alte proceduri de nivel național. Copilul a fost transferat către și trăia la acel moment cu părinții lui biologici, care aveau o autoritate parentală deplină asupra lui, fapt care includea, între altele, reprezentarea intereselor sale. Ei nu au autorizat-o pe prima reclamantă să reprezinte copilul în fața Curții. Prima reclamantă nu avea, așadar, dreptul să acționeze în fața Curții în numele copilului.

Articolul 8

(a) *Cu privire la aplicabilitate* – Relația între o familie adoptivă și un copil adoptiv care au trăit împreună timp de mai multe luni poate echivala cu o viață de familie în sensul articolului 8 § 1, în ciuda lipsei unei relații biologice între aceștia. Existența legăturilor de familie între reclamânți și copil înainte de transferul lui la părinții săi naturali nu a fost pusă în discuție între părți. Într-adevăr, deși nu exista o legătura biologică între aceștia, copilul a rămas în îngrijirea constantă a primei reclamante de la vârsta de opt luni în primii nouă ani din viața sa. Ceilalți reclamânți au fost luați în grijă de către prima reclamantă, când încă erau minori, la date diferite, și au trăit ca o familie împreună cu acel copil pentru perioade cuprinse de la unu la șapte ani, înainte ca acesta să fie transferat la părinții săi biologici. Legăturile personale strânse între reclamânți și faptul că prima reclamantă și-a asumat rolul de părinte al copilului au fost recunoscute de către tribunalele naționale în diferite seturi de proceduri. În asemenea circumstanțe, relația dintre reclamânți și copil a constituit „viață de familie”, în sensul articolului 8 § 1.

(b) *Cu privire la fond*

(i) *Încetarea tutelei primei reclamante asupra copilului și transferul acestuia în îngrijirea părinților lui biologici* – Exista un consens larg, inclusiv în dreptul internațional, în sprijinul ideii că în toate deciziile referitoare la copii, interesele lor superioare trebuie să prevaleze. Interesele superioare ale unui copil pot să le depășească pe cele ale părinților, în funcție de natura și de seriozitatea lor. În special, un părinte nu putea fi îndreptățit în baza articolului 8 să întreprindă măsuri care pot dăuna sănătății și dezvoltării copilului. Interesele părinților rămăneau, totuși, un factor relevant atunci când se puneau în balanță diferitele interese în discuție. Interesele copilului dictau ca legăturile unui copil cu familia lui să fie menținute, cu excepția cazurilor în care familia se dovedea profund nepotrivită. De aici decurge faptul că legăturile de familie pot fi întrerupte doar în circumstanțe excepționale și că trebuia făcut totul pentru a se păstra relațiile personale și, dacă și când era cazul, să se „reconsolideze” familia. Articolul 8 îi impunea fiecăruia stat obligația de urmărire reunirea părinților naturali cu copilul lor.

În cazul reclamanților, autoritățile naționale s-au confruntat cu alegerea dificilă între a le permite reclamanților, care la acel moment constituiau familia *de facto* a copilului, să-și continue relația cu acesta sau să ia măsuri pentru a reuni familia biologică a băiatului. În acest scop, ele au fost chemate să evalueze și să echilibreze în mod corect interesele concurente ale părinților copilului cu cele ale reclamanților. De asemenea, ele trebuiau să țină cont de faptul că, având în vedere condițiile fizice și psihologice speciale, copilul era deosebit de vulnerabil. Autorităților naționale li s-a cerut, prin urmare, să manifeste o vigilență deosebită în evaluarea intereselor lui și să-i acorde o protecție sporită, având în vedere de starea lui de sănătate.

Copilul și-a petrecut primii nouă ani din viață sub îngrijirea primei reclamante, o perioadă în care ea a rămas îngrijitoarea de bază a băiatului, asumându-și pe deplin rolul de părinte. Deși era, fără îndoială, o perioadă considerabilă de timp, acest factor nu putea exclude, de sine stătător, posibilitatea reîntregirii copilului cu familia lui biologică. Într-adevăr, respectarea efectivă a vieții de familie impunea ca relațiile viitoare dintre părinte și copil să fie stabilite în lumina tuturor considerentelor relevante și nu prin simpla trecere a timpului.

Era adevărat că părinții copilului au achiesat la numirea primei reclamante în calitate de tutore al acestuia. În același timp, ei nu au renunțat niciodată în mod oficial la autoritatea părintească asupra fiului lor; nici nu au fost nici restricționați sau privați de această autoritate. Tribunalele naționale au stabilit că, deși în primii opt ani ai vieții copilului părinții lui nu au menținut contactul cu acesta, totuși ei l-au susținut financiar și s-au acomodat la cerințele primei reclamante referitoare la, *inter alia*, medicamentele și dieta lui. Ei au rămas prezenți în viața fiului lor, astfel încă prima reclamantă nu putea admite în mod realist că băiatul va rămâne la îngrijirea ei în permanență. Ordinele de asistență au fost concepute, prin natura lor, ca măsuri temporare care să fie întrerupte de îndată ce o vor permite circumstanțele, iar orice măsuri de instituire a asistenței temporare trebuiau să fie în conforme cu scopul final al reîntregirii părinților naturali și a copilului.

Tribunalele naționale au evaluat cu atenție interesul superior al copilului, având în vedere starea lui de sănătate și nevoile sale. În mai multe seturi de proceduri judiciare, acestea au notat, în special, atașamentul și atitudinea sinceră a primei reclamante față de copil, precum și abordarea pro-activă a acesteia în privința îngrijirii sale și tratarea problemelor lui de sănătate, care au asigurat progresul în dezvoltarea lui fizică și psihică și ameliorarea generală a condițiilor lui. Cu privire la părinții biologici, inițial, autoritățile au avut dubii că aceștia erau potriviți și capabili să rezolve nevoile fiului lor. În special, autoritățile au făcut trimitere la lipsa contactului personal între aceștia și i-au îndemnat să ia o atitudine mai responsabilă cu privire la obligațiile lor părintești. În această privință, tribunalele le-au respins prima cerere privind transferul băiatului în îngrijirea lor, menționând că un asemenea transfer imediat l-ar putea trauma și i-ar putea compromite sănătatea și că era necesară o perioadă de adaptare pentru ca acesta să se obișnuiască cu părinții săi naturali. Totuși, în procedurile ulterioare, tribunalele au constatat că părinții erau apti să-l crească. Trebuia remarcat că, până la acel moment, aranjamentele de contact între copil și părinții lui erau în vigoare de un an. La luarea acestei decizii,

tribunalele naționale s-au mulțumit, ținând cont de probele scrise, inclusiv de rapoartele psihologice și de declarațiile martorilor, că părinții lui și-au restabilit relațiile cu acesta; că ei îi pot înțelege în mod adecvat particularitățile psihologice, starea emoțională, nevoile și capacitățile; că puteau asigura condiții adecvate de trai pentru copil; și că acesta din urmă se simțea calm și confortabil cu ei.

Când au ordonat transferul copilului către părinții lui biologici și încetarea tutelei primei reclamante asupra lui, autoritățile naționale au acționat în limitele marjei lor de apreciere și în conformitate cu obligația lor în baza articolului 8 de a urmări reintegrarea copilului cu părinții lui. Acestea au oferit motive „relevante și suficiente” în sprijinul măsurii contestate. De vreme ce Curtea a recunoscut dificultățile emoționale pe care această decizie trebuie să le fi provocat reclamantilor, drepturile lor nu puteau depăși ca pondere interesul superior al copilului. Argumentele primei reclamante au fost abordate și a aceasta a primit răspunsuri motivate. Curtea a fost satisfăcută de faptul că procesul de luare a deciziilor a fost echitabil și le-a oferit reclamantilor garanții suficiente privind drepturile lor în baza articolului 8. Interferența cu viața de familie a reclamantilor a fost „necesară într-o societate democratică”.

Concluzie: nicio încălcare (unanimitate).

(ii) *Accesul reclamantilor la copil* – Tribunalele naționale au respins cererile primei reclamante în privința accesului la copil, cu trimitere la absența oricărei legături juridice între ei după ce a încetat tutela; acestea au subliniat, de asemenea, lipsa rudeniei de sânge între ei, care, conform Codului familiei din Rusia, excludea orice posibilitate pentru prima reclamantă de a solicita accesul la copil.

Curtea și-a exprimat anterior preocuparea cu privire la inflexibilitatea dispozițiilor legale ruse privind drepturile de contact. Aceste dispoziții stabileau o listă exhaustivă a persoanelor care erau îndreptățite să mențină contactul cu un copil, fără a prevedea vreo excepție care să țină cont de varietatea situațiilor familiale și de interesul superior al copilului. În rezultat, o persoană care nu era înrudită cu copilul, dar care a avut grijă de acesta o perioadă lungă de timp și care a creat o legătură personală apropiată cu acesta, a fost exclusă complet și automat din viața copilului și nu putea obține dreptul la contact în nicio circumstanță, indiferent de interesul superior al copilului.

Textele hotărârilor judecătorești au arătat că tribunalele nu au încercat să evalueze circumstanțele particulare ale cazului și, în particular, că nu (i) au avut în vedere relația care a existat între reclamant și copil anterior încetării tutelei primei reclamante asupra acestuia; (ii) au examinat dacă și de ce contactul între reclamant și copil putea sau nu să fie în interesul lui superior; sau (iii) au făcut o nicio analiză dacă și de ce interesele părinților naturali ai copilului puteau sau nu să depășească ca pondere interesele reclamantilor. De fapt, în hotărârea sa definitivă și obligatorie, curtea de apel s-a limitat la a reține că dreptul de a solicita accesul la un copil nu le putea fi garantat, în niciun caz, altor persoane decât cele enumerate în Codul familiei din Rusia. Curtea nu a putut accepta un asemenea raționament ca fiind „relevant și suficient” pentru le nega reclamantilor accesul la copil. Hotărârile judecătorești relevante nu s-au bazat pe evaluarea circumstanțelor individuale ale cauzei și au exclus în mod automat orice posibilitate de menținere a legăturilor de familie între reclamant și copil.

Autoritățile naționale au eșuat în obligația lor de a echilibra în mod corect drepturile tuturor persoanelor implicate cu privire la circumstanțele particulare ale cauzei, fapt care a echivalat cu un eșec privind respectarea vieții private a familiei reclamantilor.

Concluzie: încălcare (unanimitate).

Articolul 41: 16,000 EUR, în comun, pentru reclamant, în privința prejudiciului moral suferit.

(A se vedea, de asemenea, *Nazarenko v. Rusia*, [39438/13](#), 16 iulie 2015, [Nota informativă 187](#); și *Antkowiak v. Polonia* (dec.), [27025/17](#), 22 mai 2018, [Nota informativă 219](#))